

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com
 לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל

גליון - מוגדל
180

כל הנהגה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה - כאילו נהנה מזיו שכינה, שנאמר 'ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים'.

הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום - שהרי יתרו אמר למשה לך לשלום ועלה והצליח, דוד אמר לאבשלום לך בשלום הלך ונתלה.

הנפטר מן המת - אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום, שנאמר 'ואתה תבוא אל אבותיך בשלום'.

היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה - זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר 'לכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון'.

תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא - שנאמר 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון'.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם - שנאמר 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', אל תקרי בניך אלא בוניך.

שבת קודש פר' תצווה י"א אדר תש"פ

דף ס"ד

כל הדוחק את השעה - כגון אבשלום שבקש למלוך בחזקה, שעה דוחקתו. וכל הנדחה מפני השעה, שעה נדחית מפניו.

רב יוסף היה סיני ורבה עוקר הרים, והוצרכו לאחד מהם שיהיה ראש ישיבה - והשיבו מא"י שסיני עדיף, שהכל צריכים לבעל החטים, ואע"פ כן לא קיבל רב יוסף, שאמרו לו החוזים בכוכבים שימלוך שתי שנים, ונעשה רבה ראש ישיבה כ"ב שנה, ואחריו מלך רב יוסף שנתיים ומחצה. ובשנים שמלך רבה, לא קיבל רב יוסף שום שררה, ואפילו לקרות למקומו דם לביתו.

'יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב' - ולא אלקי אברהם ויצחק, מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה, כלומר יעקב שכל הבנים שלו וטרח בגידולם, יבקש עליהם רחמים.

הדרך עלך הרואה וסליקא לה מסכת ברכות

מסכת שבת

או בעל הבית עשה עקירה והנחה בתוך ידו של השני, שהשני לא עבד לא עקירה ולא הנחה. ולא קתני שנים עשר, דלא קתני אלא איסורים שהם תחילת המעשה והיינו עקירות (ולרבותינו בתוס' היינו מי שפושט ידו ריקנית או מלאה), ועלולים להביא לידי חיוב בהנחה.

כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מתלתא צידת צבי, נחש, ומפיס מורסא. ודווקא דעביד מעשה, אבל דלא קעביד מעשה איכא טובא דמותר.

שניים שעשו מלאכה בשבת פטורים, דכתיב 'בעשותה' - העושה את כולה ולא העושה מקצתה.

הטעין חבירו על גופו אוכלין ומשקיין ויצא לרשות אחרת בעודם עליו - חייב, ואינו דומה להניח חבירו על ידו הפשוטה לרשות אחרת, שאם הוציא ידו פטור, דגופו ניח ועקירת גופו היא עקירה, ידו לא ניח ולא הויא עקירה.

דף ג' ע"ב

כי קאי רבי בהא מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתי, דלמא לאו אדעתיה ויתבייש.

היה טעון אוכלין ומשקיין מבעוד יום, ומשחשיכה יצא לרשות אחרת בעודם עליו, חייב, לפי שאינו דומה לידו, דגופו ניח.

ידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת מדאורייתא אין דינה לגמרי כרשות שהוא עומד בה, בין כשעומד ברשות הרבים ובין שעומד ברשות היחיד, ומספקא לן אם דינה ככרמלית, ולא יחזירנה מדרבנן.

הייתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ תני חדא אסור להחזירה, ותני אידך מותר להחזירה, לס"ד דש"ס פליגי אם ידו הפשוטה ככרמלית דמי או לא, ודחי הש"ס או לכו"ע ככרמלית ולמטה מעשרה אסור למעלה מעשרה מותר, או לכו"ע לאו ככרמלית ומשחשיכה קנסו או במזיד גזרו, או דפליגי אם גזרו שוגג אטו מזיד, או דלאותו חצר מותר להחזיר ולחצר אחרת אסור.

הדביק פת בתנור בשוגג לרב ביבי בר אביי מספקא לן אם מותר לעבור על איסור שבות דרדיית הפת קודם שתאפה ויבוא לידי חיוב חטאת (ויתבאר עוד להלן דף ד' ע"א).

יום ג' פר' כי תשא פורים דפרזים תש"פ

דף ד' ע"א

הוציא ידו מלאה פירות מותר להחזירה לאותו חצר שעומד בה, שבזה אין מתקיימת מחשבתו, ולא לחצר אחרת שמתקיימת מחשבתו, וגזרו אטו רה"ר.

הדביק פת בתנור בשבת במזיד התירו למדביק לרדותה ולעבור על איסור דרבנן קודם שיבוא לידי איסור סקילה (וללשון אחת הסתפק בזה רב ביבי). אבל אחרים אסורים לעבור על איסור דרבנן כדי להציל חבירים מאיסור סקילה.

יום א' פר' כי תשא י"ב אדר תש"פ

דף ב' ע"א

משנה יציאות השבת שניים מדאורייתא לעומד בפנים עקירה והנחה דרך הוצאה או דרך הכנסה, ועוד שניים מדרבנן - עקירה לבד - שפשט העני ידו לפנים ונתן בעל הבית לתוכה. או הנחה לבד - שפשט בעל הבית ידו לחוץ ונתן בתוך ידו של העני. וכיוצא בו לעומד בחוץ שניים מדאורייתא - עקירה והנחה, ושניים מדרבנן - עקירה לבד או הנחה לבד.

שניים שעשו מלאכה בשבת כגון שזה עוקר וזה מניח, פטורים מחטאת, אבל אסורים לעשות כן שמה יבוא כל אחד לעשות מלאכה שלימה. אך אם עשה אחד מהם את העקירה וההנחה אלא שמניח בתוך ידו של אחר, מותר לאחר לקבל, דלאו מידי עביד (רש"י מהגמרא להלן ג' ע"א).

איסור הוצאה בשבת מהר"י לרה"ר ילפינן מקרא ד'ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו' - לא תפיקו מרה"ר לרה"ר להביא נדבה למחנה לוי (רש"י מהגמרא להלן צ"ו ע"ב). שבעת ביטוי דכתיב 'להרע או להיטיב' היינו שנשבע להבא, כגון 'אוכל' ו'לא אוכל' ושבועה לשעבר ('אכלתי ולא אכלתי') ילפינן מדרשה ד'לכל אשר יבטא האדם' (רש"י).

דף ב' ע"ב

ידיעות הטומאה להתחייב קרבן עולה ויורד בעיני שתי ידיעות - תחילה וסוף - והעלמת טומאה באמצע (שנודע שנטמא, העלם הטומאה, ומתוך העלם אכל קודש או נכנס למקדש, וידיעה שאכל או נכנס בטומאה).

שתיים שהן ארבע לענין ידיעות הטומאה שתיים המפורשים בפסוק 'ונעלם ממנו והוא טמא' - והם העלם שהוא טמא א'. כשאכל קודש ב. כשנכנס למקדש. שהן ארבע - שידוע שהוא טמא, אלא - א. העלם קודש (שסבר שחולין הם) ב. העלם מקדש. ונלמד מכפל 'ונעלם ונעלם'.

שתיים שהן ארבע לענין נגיעים שתי אבות - שאת (כצמר לבן), ובהרת (עזה כשלג), ועוד שתי תולדות תולדת שאת כקרום ביצה, תולדת בהרת כסיד ההיכל.

מתניתין דשבועות דקתני רק 'צייאות השבת שתיים שהן ארבע' (ולא מפרש בפנים ובחוץ כמשנתנו) קא חשיב רק חיובים, והיינו שתיים של עני (הכנסה והוצאה), ושתיים של בעל הבית (הכנסה והוצאה). והכנסה נמי הוצאה קרי ליה, אבל משנתנו כיון שכאן הוא עיקר שבת תני חיובי ופטורי. ולרבא 'שתיים' היינו שתי רשויות (רשות היחיד ורשות הרבים) 'שהן ארבע' היינו שיש בהן ארבע חיובים (ומשנתנו מנתה גם ארבע חיובים וגם ארבע איסורים).

יום ב' פר' כי תשא תענית אסתר תש"פ

דף ג' ע"א

מתניתין קתני רק שמנה ולא ששה עשר, דלא קתני הנך דפטור ומותר, כגון שהעני

כל חייבי חטאות אינם חייבים עד שיהיה מתחילה ועד סוף בשגגה, ולכן המדביק בשוגג פת בתנור, וזכור קודם שנאפתה, אף אם לא ירדנה מהתנור ותאפה - אינו חייב חטאת.

רבי עקיבא סובר קלוטה כמי שהונחה דמי, ולכן מחייב את הזורק מרה"ר לרה"י ורה"ר באמצע, ולכן גם נתן לתוך ידו של עני או בעה"ב חייב, הגם דאין בו ד' על ד' הואיל ונקלט באויר הרשות. אבל עקירה גם לרבי עקיבא בעינן ממקום ד'.

דף ד' ע"ב

חכמים חולקים על רבי עקיבא וסוברים שקלוטה לאו כמי שהונחה, ובעינן הנחה במקום שיש בו ד' על ד'.

אם עבר החפץ ברה"ר בגובה למעלה מעשרה גם לר"ע פטור (למסקנת רבה), ולא ילפינן זורק ממושיט דחייב גם למעלה מעשרה.

אילן העומד ברה"י ונופו ברה"ר זרק ונח אנופו, לרבי שדינן נופו בתר עיקרו, ועיקרו מחשב ליה לנוף, והוה כמונח על מקום ד', ולחכמים לא שדינן ופטור.

זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע לרבי חייב שתי חטאות, משום הוצאה מרה"ר לרה"י, ומשום הכנסה מרה"י לרה"ר, ודווקא ברה"י מקורה, דס"ל ביתא כמאן דמליא דמיה. ולחכמים לא אמרינן ביתא כמאן דמליא דמי ופטור.

יום ד' פר כי תשא פורים דמוקפין תש"פ

דף ה' ע"א

המעביד חפץ ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור, לפי שאינו דומה לדגלי המדבר.

לדעת אחרים, זרק חפץ וקבלו אחר העומד חייב, עקר אחר ממקומו וקבלו פטור הזורק, דלא איתעביד הנחה מכח הזורק, ואם הזורק בעצמו עקר ממקומו וקבלו - תיקו.

לרבי ידו של אדם חשובה לו כד' על ד', לדעת אמוראים אחרים אינה כד' על ד', והנחה ביד אינו חייב אלא אם פשיט כנפיה וקיבלה, או בטרסקל (ובר"ה למטה מי), או שלשל ידו למטה מג', או עומד בגומא או ננס - וידו בתוך ג' מהקרע.

נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל אם הוא גבוה י' ועמד ברה"ר זרק לתוך הטרסקל חייב, מדין זריקה מרה"ר לרה"י.

הכניס ידו לתוך חצר חבירו וקבל בה גשמים - פטור, שהרי הטעינו שמים, ואם קלט מגומא - חייב.

דף ה' ע"ב

היה יושב באיסקופת כרמלית וקורא בספר, ונתגלגל הספר מידו לרשות הרבים וראשו האחד עדיין בידו, גוללו אצלו. היה יושב בראש הגג (רה"י) וקורא ונתגלגל הספר לרשות הרבים, עד שלא הגיע לעשרה טפחים מהקרע - גוללו אצלו, משעהגה לעשרה טפחים - אם לא נח - גוללו אצלו, אבל אם נח ע"ג כותל משופע - אסור לגוללו, והופכו על הכתב.

מים על גבי מים - היינו הנחתן, והעוקרם משם חייב. אגוז ע"ג מים - תיקו. שמן ע"ג יין (או מים) - פליגי חכמים ורבי יוחנן בן גוריון בטבול יום שנגע בשמן של תרומה שע"ג יין של תרומה, אם נטמא גם היין, והוא הדין דפליגי לענין הנחה בשבת.

היה טעון אוכלין ומשקין ברשות היחיד (והטעינים שלא ע"מ להוציא. כגון שטען כדי להולך מפניה לפניה, או שהטעינים מבעוד יום), ונכנס ויוצא כל יום השבת מרשות לרשות - אינו חייב אף בעומד לכתף, שלא הייתה עקירה הראשונה לשם הוצאה. אבל אם עמד לפוש, היו עמידה, וכשחזר ועקר - עקירת גופו היו עקירה וחייב.

המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דרך כרמלית לבן עזאי פטור, דס"ל מהלך כעומד דמי, והוה עוקר מרה"י ומניח בכרמלית ושוב עוקרו מכרמלית ומניח ברה"ר, וחכמים מחייבים דלא ס"ל מהלך כעומד דמי. ואם עמד בכרמלית לפוש - לכו"ע פטור.

יום ה' פר כי תשא י"ז אדר תש"פ

דף ו' ע"א

חכמים מחייבים את המוציא מרשות לרשות אפילו דמפסקא רשותא אחריתא שאינו מקום חיוב (כרמלית), מידי דהמוציא מרה"י לרה"ר דרך צידי רה"ר, שגם למ"ד צידי רה"ר כרה"ר דמיה, במקום דאיכא חיפופי מודה דלאו כרה"ר.

מודה בן עזאי בזורק או מושיט מרשות לרשות דרך כרמלית דחייב, כיון דלא נח בכרמלית.

ארבע רשויות לשבת, רשות היחיד - חריץ עמוק י' ורחב ד', וכן גדר גבוה י' ורחב ד'. רשות הרבים - מסילה ההולכת מעיר לעיר, רחבה של עיר שמתקבצים בה לסחורה, מבואות של עיר המפולשות משני צידיהם. [אין מוציאין מרה"י לרה"י, ואם הוציא או הכניס - בשוגג חייב חטאת, במזיד ענוש כרת (אם לא התרו בו) ונסקל (אם התרו בו)]. כרמלית - ים, בקעה, איסטוונת שלפני החנויות. [אין מטלטלים בתוכה אלא בתוך ד' אמות - כרשות הרבים - ואם טלטל יותר פטור. ואין מוציאין ממנה לרה"ר או לרה"י ולהיפך, ואם הוציא או הכניס פטור]. מקום פטור - אסקופה שלפני הבית שאין בה מקום ד' ואינה רשות לעצמה, ובטלה לרה"י ולרה"ר, ומטלטלים מהם אליה ולהיפך. [ולאחרים בזמן שהפתח פתוח כלפנים פתח ענול כלהוץ, ויבואר להלן דף ט'], ואם גבוהה י' ורחבה ד' היא רשות לעצמה, ואף שהיא רה"י אין מוציאין מן הבית לתוכה ולהיפך.

חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשות עירבו בני החצר או המבוי - מותרים להכניס ולהוציא מהבתים לחצר, ומהחצרות למבוי. לא עירבו - אסורים, שחכמים עשויו סייג לתורה שהבית והחצר כשתי רשויות.

אדם עומד על האיסקופה שהיא מקום פטור ונוטל מבעה"ב (שבבית) וכן נותן לו.

וכן נוטל מעני (שברה"ר) ונותן לו. ובלבד שלא יטול מבעה"ב ויתן לעני. או להיפך, גזירה שמא יוציא מרשות לרשות בלא הנחה במקום פטור ביניהם. ואם נטל ונתן - פטור.

דף ו' ע"ב

מי שיש לו שני בתים בשני צידי רשות הרבים לרבי יהודה עושה לחי מכאן ומכאן או קורה מכאן לכאן, ונושא ונותן באמצע, דס"ל ב' מחיצות הוי רה"י מדאורייתא, ולחכמים לאו רה"י היא כלל, ולדעתם הזורק מרה"ר לשם פטור.

דרך רשות הרבים המפסיקה בין פסי ביראות לרבי יהודה יסלקנה, דאתו רבים ומבטלי מחיצה, ולחכמים אין צריך לסלק.

מדבר, דינו כרה"ר רק בזמן שישיראל היו שם, אבל בזמן הזה אינו מקום הילוך רבים.

על הוצאה במזיד נסקל, אפילו לאיסי בן יהודה הסובר שעל אחת מל"ט מלאכות אינו נסקל, ואין ידוע איזו מלאכה, הוצאה אינה בכלל הספק, וחייב.

בקעה, (בלא מחיצות) לעולם דינה ככרמלית לענין שבת, ולענין תומאה - בימות החמה כרה"ר וספיקו טהור, בימות הגשמים כרה"י וספקו טמא.

יום ו' פר כי תשא י"ח אדר תש"פ

דף ז' ע"א

בקעה שהוקפה במחיצות, אע"פ שלא הוקפה לדירה, אפילו גדולה כור וכוריים - הזורק לתוכה חייב, דמדאורייתא רה"י היא. אלא שמדברנן - אם יש בה יותר מבית סאתיים - אסור לטלטל בה שדינה ככרמלית כיון שמחוסרת דירה.

מקומות שרבים משתמשים ונכנסים שם דינם ככרמלית, לרבי יוחנן היינו כגון זווית הסמוכה לרה"ר, וכן בין העמודים שתולין בהן התגרים פרקמטיא, אע"ג דזימנין דדחקי ביה רבים, כיון דלא ניחא תשמישתיה (שאינו יכול להכנס שם דרך הילוכו) דינו ככרמלית, וכל שכן איצטבא שלפני העמודים. ולרבי זירא א"ר יהודה רק האיצטבא שלפני העמודים נידונית ככרמלית, אבל בין העמודים נידון כרה"ר כיון דניחא תשמישתיה, או משום דזימנין דדרסי ביה רבים.

לבינה (שארכה ורחבה ג' טפחים) זקופה ברשות הרבים, זרק ד' אמות ברה"ר וטח על פניה - חייב, כיון שהוא בתוך ג' לקרקע ונח תשמישתיה, אבל אם נח על גבה - פטור, שגבוהה ג', ולא דרסי עליה רבים והוה רשות לעצמה, אבל אם אינה גבוהה ג' - חייב. זרק על גבי קוצים שברה"ר - לאביי ורבא פטור אפילו אינם גבוהים ג', דלא דרסי עליהם שלא יזקו. לחייא בר רב בקוצים הפחותים מג' - חייב, דדרסי עליהם רבים עם סנדליהם, אבל בצואה פטור אף בפחות מג', שאין דורסים עליהם, ולרב אשי אפילו בצואה חייב אם נמוכה מג'.

אין כרמלית פחותה מארבעה טפחים, שבפחות מכך הוי מקום פטור, ומותר לכתחילה להוציא משם לרה"י ולרה"י.

אין כרמלית למעלה מעשרה טפחים, שנתנו לה חכמים קולי רה"ר (שלמעלה מי' אין דינו כרה"ר), וקולי רה"י (דפחות מד' אין דינו כרה"י).

דף ז' ע"ב

בית שאין בתוכו גובה עשרה טפחים וקריו משלימו לעשרה, על גגו מותר לטלטל בכלו, דהוי רה"י, ובתוכו אסור לטלטל אלא תוך ד' אמות ככרמלית, כיון שאין מחיצתו גבוהה י', ואם חקק בתוכו רוחב ד' על ד', מותר לטלטל בכל הבית, ששאר הבית הוי חורי רה"י, וחורי רה"י כרה"י.

חורי רשות הרבים - לאביי דינם כרה"ר, לרבא אין דינם כרה"ר, אלא רשות לעצמם הם, ואם רחבים ד' - כרמלית, ובפחות - מקום פטור.

זרק ארבע אמות ברשות הרבים ונח בכותלי למטה מעשרה טפחים - חייב, ומיירי בדבילה שמינה שנדבקת לכותל, ולאביי מיירי נמי בנחה בחור שבכותל, שחורי רה"ר כרה"ר. למעלה מעשרה טפחים - בדבילה - פטור, שלמעלה מי' אינו כרה"ר. בחור שיש בו ד' על ד' - חייב, שדינו כרה"י, חור שאין בו ד' על ד' - לר"מ חוקקין להשלים וכמאן דחוקק דמי, וכאילו יש ד' על ד', וחייב, לרבנן אין חוקקין להשלים, ופטור.

נעץ קנה ברשות היחיד זרק ונח על גביו, לרב חסדא אפילו גבוה מאה אמה חייב, מפני שרה"י עולה עד לרקיע, ואע"ג שאין בו ד' על ד'.

אילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר, זרק ברה"ר מתחילת ד' עד סוף ד' ונח אנופו, לרבי חייב, שדינן נופו בתר עיקרו, וחשיב כמקום ד', ולחכמים פטור. לל"ק דרש"י - שניהם דלא רב חסדא וס"ל דבעינן מקום ד', לל"ב - שניהם סוברים כרב חסדא בקנה העומד ברה"י דלא בעינן מקום ד', ופליגי דווקא אם שדינן נופו שברה"ר בתר עיקרו.

שבת קודש פר כי תשא י"ט אדר תש"פ

דף ח' ע"א

זרק כוורת עגולה לרה"ר גבוהה עשרה טפחים ואינה רחבה ששה טפחים, לאביי חייב דחפץ בעלמא הוא. לרבא פטור דאי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מי', ובעינן שתהא כולה ברה"י (ואביי ס"ל דקרומיות לא חשיבי. רש"י ד"ה אבל). רחבה ו' - פטור לכו"ע, דהוי רשות בפני עצמה דאז יש לה ד"א בריבוע ובעינן שיהא דומה למלאכת המשכן - שזרקו מחטין ולא רשויות.

כפה כוורת (שאינה רחבה ששה) על פיה וזרקה, אם היא גבוהה עד שבעה ומשהו - לאביי ורבא חייב, דכי מטיא פחות מג' סמוך לקרקע והויה כמאן דמונחת בקרקע מתורת לבדו, אכתי כולה בתוך י' היא ומונחת ברה"ר, אבל גבוהה ז' ומחצה (וה"ה

ושונה תפילת ערבית מתפילת מנחה (שאף שהיא חובה אין מפקסים): א. בלילה שכיחה שכרות. ב. תפילת מנחה קבועה לה זמן ולא יבא לפשוט, משא"כ ערבית שכל הלילה זמנה.

יום ב' פר ויקה"פ כ"א אדר תש"פ

דף י' ע"א

רב ששת סובר שגם אם תפילת ערבית רשות אין טרחה לחגור חגורו אף אם כבר התירה לצורך סעודה, ואם יש בזה טרחה יתפלל בלא חגורה. אבל אביי סובר שצריך להתפלל עם חגורה משום 'הכון לקראת אלוקיך ישראל'. ומטעם 'הכון' נעל רבא ב"ר הונא אנפילאות חשובות קודם התפילה. אבל רבא השליך אדרתו מעליו שלא יראה כחשוב, וחבק ידיו מאימת רבו כעבדא קמיה מריה, ורב כהנא נהג כן רק כי איכא צערא בעלמא.

זמן תורה ותפילה - רב המנוגא היה מאריך בתפילה, ורבא אמר על כך שמניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה. ורב המנוגא סבר זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד. רבי זירא לא הפסיק מלימודו לצורך תפילה, ורבי ירמיה היה ממהר לעמוד ולהתפלל, וקרא עליו רבי זירא מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה.

מאימתי התחלת דין - משיעטפו הדיינים בטליותיהן, ואם כבר עסקו מקודם והיו מעוטפים - משיפתחו בעלי דינים בטענות.

זמן ישיבת הדיינים: רב אמי ורב אסי יתבי וגרסי, וכל שעתא ושעתא היו טפחו אעיברא דדשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא ליעול. רב חסדא ורבא בר"ה הוו יתבי בדינא כולי יומא וחליש ליבייהו, ותני להו רב חייא ב"ר מדפתי שמשא רבינו לא ישב אלא מקצת יום, ומה שכתוב 'זיעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב' בא ללמד שכל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף במעשה בראשית.

ויושבין בדין עד זמן סעודה.

זמן סעודה: לודים שהם רעבתנים אוכלים בשעה ראשונה, לסטים בשניה, יורשי הון רב בשלישית, כל אדם ברביעית, פועלים בחמישית, תלמיד חכם בששית. מכאן ואילך כוורק אבן לחמת, ואי טעים מידי בצפרא לית לן בה.

דברי קדושה במרחץ: בבית החיצון הכל מותר. אמצעי - שעומדים לבושים וערומים - שאילת שלום מותרת, מקרא ותפילה אסורים, ואינו מניח תפילין, אבל אם לבוש אינו חולץ. פנימי - הכל אסור, ואפילו אין שם אדם. וכן בבית הכסא אסור אפילו אין בו צואה.

זימון לבית הכסא חדש לא אפשטא אם יש זימון או לא. וזימון למרחץ דלמא לאו בכלל הספק, דשאני בית הכסא דמאיס.

דף י' ע"ב

אסור ליתן שלום בבית המרחץ, מפני שהוא שמו של הקב"ה. משא"כ 'נאמן' אינו שם של הקב"ה.

הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, דילפינן מדברי הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גגזי ושבת שמה, לך והודיעם. ובמילתא דעבידא לאגלווי א"צ, שנאמר 'ומשה לא ידע כי קרן אור פניו', [ושבת מתן שכרה לא עבידא לאגלווי]. ולכן הנותן פת לתניוק צריך להודיע לאמו, על ידי דשאף ליה משחא ומליה ליה כוחלא, והאיכא דחיישינן לכשפים שאיף ליה מאותו מין.

רב חסדא היו חביבין עליו שמעתתא דרב, ואמר שכל מי שיאמר לו מימרא חדשה מרב יתן לו שני זוגי זרוע לחיים וקייבה. וא"ל רבא בר מחסאי מימרא דהנותן מתנה לחבירו וכו', ונתן לו. והוסיף לומר בשם רב שמעיל דמיו יקרים למי שרגיל ללבושו, וה"ה הוא שמחבב עליו דברי רב כיון שרגיל בהם. ואמר רב חסדא שמימרא זו חביבה עליו יותר מהקודמת.

לא ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה - שעוונותיה מועטין.

יום ג' פר ויקה"פ כ"ב אדר תש"פ

דף י"א ע"א

עיר שגגות בתיה גבוהים מביהכ"ג לסוף חרבה, דכתיב לרומם בית אלוקינו, ודווקא בתים אבל בנינים לחיזוק העיר ומגדלים לא.

עדיף לעבוד תחת ישמעאל, ולא תחת נכרי, תחת נכרי ולא תחת חבר (אומה מבני פרסיים), תחת חבר ולא תחת ת"ח, שאם יקניטו יענשנו, תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה, שדמעתן מצויה.

כל חולי ולא חולי מעיים, כל כאב ולא כאב לב, כל מיחוש ולא מיחוש ראש, כל רעה ולא אשה רעה.

אילו יהיו כל ימים דיו וכו' אין מספיקים לכתוב חללה של רשות - עומק ליבם של המושלים - כמה מדינות למס ולמלחמות ומשפטים ביום אחד.

יפה תענית לחלום כאש לנעורת, ודווקא בו ביום אפילו בשבת, וע"ז לא נאמר לווה אדם תעניתו ופורע.

מפסיקים מדברי תורה לתפילה וק"ש, ורשב"י וחבריו שתורתם אומנתם מפסיקים רק לק"ש, והעוסקים בעיבוד השנה אף לק"ש אין מפסיקים.

משנה: לא יצא חייט במחטו ע"ש סמוך לחשיכה, לא יפלה כליו מכינים, ולא יקרא לאור הנר, חזן רואה לאור הנר היכן תינקות קוראים אך הוא לא יקרא, לא יאכל זב עם זבה מפני הרגל עבירה.

ז' ושני משהוין. רש"י - פטור, דכי מטא פחות מג' אכתי שוליה למעלה מעשרה ואין כולה מונחת ברה"ר, דבמחיצות אמרינן לבדו (משא"כ כשלא כפאה אין מחיצות, רש"י). ולרב אשי - חייב אפילו בגבוהה שבעה ומחצה, דמחיצותיה לתוכן עשויות, ולא אמרינן בהו תורת לבדו.

עמוד ברה"ר גבוה תשעה טפחים ורבים מכתפים עליו, אם זרק ונח על גביו חייב, כיון שצריך לרבים רשות הרבים הוא, אבל פחות מט' עד ג' - לא מדרס ולא מכתפי עליוהו, והוי מקום פטור. פחות מג' - דרסי עליו, וחייב.

גומא ברה"ר עמוקה תשעה טפחים, לרב יוסף דומה לעמוד ודינה כרה"ר, דמנחי בה בני רה"ר את כליהם, ולרבא תשמיש ע"י הדחק לא שמייה תשמיש, ודינה ככרמלית.

דף ח' ע"ב

נתכווין לשבות ברה"ר והניח עירובו בבור, אם הבור עמוק י' שדינו כרה"י - אין עירובו עירוב, אפילו הניח עירובו למעלה בתוך י' מפתח הבור. ואם הבור עמוק ט' - לרב יוסף שדין הבור כרה"ר קנה עירוב. אך לרבא הסובר שתשמיש ע"י הדחק לא שמייה תשמיש והו"ל הבור ככרמלית - לרבי דס"ל דלא גזרו על שבות בין השמשות קנה עירובו, כיון שקניית עירוב הוא בבין השמשות ואז מותר לטלטל מהבור למקום שבביתו. ואם הבור בבקעה - אף לחכמים עירובו עירוב, שהוא בכרמלית ועירובו בכרמלית.

רק מים שרשות הרבים מהלכת בו, עמוק פחות מ' טפחים הזורק לתוכו ד' אמות חייב, בין בימות הגשמים, משום אגב דמיטניף נחית ביה, בין בימות החמה, משום דעבידי אינשי להכנס בו לקרורי נפשיהו. ומה שכפלה המשנה 'הילוך' 'הילוך' הוא כדי להשמיענו שרק הילוך ע"י הדחק שמייה הילוך, אבל תשמיש ע"י הדחק ל"ש תשמיש כרבא (כנ"ל סוף ע"א).

חבילה של קנים ארוכים שלא נטלה לגומי מהקרקע, אלא זקף והשליך ברה"ר, אינו חייב. עד דעקר ליה לגומי.

אדם עומד על האסקופה נוטל מבעה"ב ונותן לו, נוטל מעני ונותן לו, היינו דווקא במקום פטור, והיינו שגבוהה האסקופה ג' ואינה רחבה ד'.

העומד על האסקופה (מקום פטור) לא יחליף ויקח מבעה"ב ויתן לעני או מזהעני לבעה"ב, ואם נטל ונתן שלשתן פטורים, כיון שנח במקום פטור. המעביר ד' אמות ברה"ר למעלה מ' טפחים, הגם דהוה במקום פטור - חייב, דלא נח במקום פטור.

יום א' פר ויקה"פ כ' אדר תש"פ

דף ט' ע"א

אסקופת מבוי שיש לה לחי בקצה הפנימי של האסקופה - אסור לטלטל תוך האסקופה אפילו אין שם ד' על ד' - עד שיעשה לחי בקצה החיצוני של האסקופה.

אסקופת מבוי שחציה הפנימי מקורה ע"י קורה וחציה החיצוני אינו מקורה - בזמן שפתח המבוי פתוח והקורה משמשת להחיר את המבוי בטלטול - דין המקום שתחת הקורה כפנים המבוי, שגם המקום שתחת הקורה נותר על ידה בטלטול (כן היא דעתם של 'אחרים', שלמ"ד שקורה משום היכר - ההיכר נעשה על ידי חודה החיצוני, ולמ"ד שקורה משום מחיצה - חודה החיצוני יורד וסותם כמחיצה. רש"י). אבל בזמן שפתח המבוי נעול - כיון שהמבוי סתום ואין צריך להיתר הקורה, דין המקום שתחת הקורה כחוץ למבוי ואסור בטלטול. ואין לומר שחודה של הקורה יורד וסותם, כיון שאין תחתיה מקום ד' אמות (שהרי רק חצי האסקופה מקורה), וכל מחיצה שאין בין חלל המחיצות ד' - אינה מחיצה.

אסקופת בית שקירה אותה בשתי קורות שאין בהן ארבעה ואין ביניהן שלשה טפחים והדלת באמצע - בזמן שהפתח פתוח דין מקום האסקופה כפנים הבית, שכיון שאין בין הקורות ג' - אמרינן לבדו והרי זו כקורה אחת רחבה שיש בה רוחב ד', וחודה החיצוני יורד וסותם. אבל בזמן שהפתח נעול - הדלת מפסיקה בין הקורות ואי אפשר לומר לבדו, ולכן דין המקום שתחת הקורה החיצונית כחוץ לבית ואסור בטלטול, שבפחות מד' אין יורד וסותם.

אסקופה גבוהה עשרה טפחים ורחבה ארבעה טפחים - לשיטת 'אחרים' (והיינו רבי מאיר) היא רשות בפני עצמה, ולכן אף שדינה כרשות היחיד - אין מטלטלים ממנה לבית ולהפך, גזירה משום תל ברה"ר. וכן בכל עמוד שיש בו גובה י' ורוחב ד' ועומד ברה"י.

דף ט' ע"ב

משנה: סמוך למנחה לא ישב אדם לפני הספר, לא יכנס - למרחץ, לבורסקי, לאכול, לדין, עד שיתפלל. אך אם התחיל אין צריך להפסיק (אם יש שהוה להתפלל אחר שישגמור). מפסיקים לק"ש ולא לתפילה (יבואר בגמרא).

כיון שהגיע זמן מנחה קטנה - לרבי יהושע בן לוי אסור לטעום כלום, ואף אם התחיל בסעודה חייב להפסיק.

סמוך למנחה גדולה - לפי התירוץ הראשון אסור רק תספורת בן אלעשה, וכולה מילתא דמרחץ, ובורסקי גדולה, וסעודה גדולה, ותחילת דין (ובזה עוסקת משנתנו, ועל כך שנינו שאם התחיל אין מפסיק). ולרב אחא בר יעקב אסור גם תספורת רגילה, גזירה שמה ישבר הזוג, ולמרחץ אפילו להזיע אסור, שמה יתעלף, ולבורסקי אפילו לעיוני בעלמא אסור, שמה יראה דבר הפסד וימשך, ולדין אפילו גמר דין אסור, שמה יראה טעם חדש לשתור הדין.

התחלת תספורת ששוב אינו מפסיק - משינוי סודר על ברכיו. התחלת מרחץ - משיפשוט את הראשון מבגדיו. התחלת בורסקי - משיקשור שרווליו בין כתפיו. התחלת אכילה - לבני ארץ ישראל משיטול ידיו, ולבני בבל שחוגרין חגורה בחזק משייתר החגורה.

התיר חגורו קודם שהתפלל תפילת ערבית - לאביי למ"ד תפילת ערבית רשות א"צ להפסיק, אלא יאכל ואחר כך יתפלל, ולמ"ד חובה צריך להפסיק.

העלאה על שולחן אחד גבינה ובשר עוף - לכ"ש מותר, דאיסור דרבנן הוא ולא גזרינן העלאה אטו אכילה, ולב"ה גזרינן העלאה אטו אכילה. ושני אכסנאים לכו"ע מותר אם אין מכירין זה את זה, דאיכא דעות שיזכירו זה את זה.

לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ, שמא ירגילנו אצלו. לאביי שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין, לרבא רוב ע"ה מעשרין, אלא שמא יאכילנו דברים טמאים בימי טהרתו.

איבעיא לענין שינה עם נדה הוא בכגדו והיא בכגדה אם מותרת משום דיש דעות ושינוי, ופשוט דמקשינן איסור אשת איש לאשתו נדה לענין הוא בכגדו והיא בכגדה דגם הרחקות מדאורייתא, אבל לרב פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גילוי עריות, ושאר הרחקות רק מדרבנן, והוא בכגדו והיא בכגדה מותר.

דף י"ג ע"ב

מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו, וגילה אליהו הנביא שמת מחמת שלא נזהר מלשכב עם אשתו בימי ליבון, י"א שהיתה מיטה רחבה, וי"א שהיה הפסק סינר ביניהם, ואמר אליהו, ברוך המקום שהרגו, שלא נשא פנים לתורה דכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב.

משנה: אין קורין ופולין לאור הנר, מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גוריון, ורבו ב"ש על ב"ה, וי"ח גזירות גזרו בו ביום.

חנניה בן חזקיה וסיעתו כתבו מגילת תענית, שהיו מחבבים את הצרות שנגאלו מהם - להזכיר שבחו של הקב"ה. רשב"ג אמר שאין אנו מספקים לכתוב לפני שהנסיים תנדיים (ולפירוש שני ברש"י, לא שייך שנעשה יו"ט בכל יום), ד"א אין שוטה מרגיש הניסים, ד"א אין בשר המת שבחי מרגיש באימול.

חגיגה בן חזקיה זכור לטוב, שאלמלא הוא נגנו ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרים ד"ת, והוא יישבם.

אלו פוסלין את התרומה מגזירת י"ח דבר: האוכל אוכל ראשון או שני, השותה משקים טמאים, הבא (אחר טבילה) ראשו ורובו במים שאובים, טהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובים, הספר [כתבי הקודש], סתם ידיים, טבול יום, אוכלים וכלים שנטמאו ממשקים.

יום ו' פרויקה"פ כ"ה אדר תש"פ

דף י"ד ע"א

האוכל אוכל ראשון - נעשה גופו ראשון לטמא תרומה להיות שני ושתעשה שלישי.

האוכל אוכל שני - לרבי אליעזר, פוסל תרומה להיות שלישי, ולרבי יהושע הרי הוא כאוכל אוכל ראשון.

האוכל אוכל שלישי (בחולין שנעשו על טהרת תרומה) - נעשה שני רק לענין קדשים שנטמאו להיות שלישי.

גזרו טומאה על אדם האוכל אוכל ראשון ושני, דזמנין בהדי דאכל מאכלין טמאים שקיל תרומה בתוך פיו ונטמאת.

הבא ראשו ורובו במים שאובין נטמא לתרומה, מפני גזירה שהיו עושין כן בקביעות אחרי טבילה במים סרוחים, (לאביי שאמרו אלו ואלו מטהרים, לרבא:) שהיו אומרים לא אלו מטהרין אלא אלו. ומטעם זה גזרו גם על טהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין.

ספר גזרו עליו טומאה - מפני שהיו מצניעין התרומה אצל הספרים, שהיו אומרים זה קדוש וזה קדוש, ובאו הספרים לידי הפסד.

ידיים גזרו עליהם טומאה - מפני שעסקניות הן, ונוגעות במקום טנופת, וגנאי לתרומה שנמאסת מהם.

ידיים הבאים מחמת ספר פוסלות את התרומה, משום שאין לאחוז ס"ת ערום אלא ע"י מטפחת, ואם אחז אין לו שכר של אותו לימוד, ובתחילה גזרו רק על ידיים שנגעו בספר, ואחר כך גזרו על כל סתם ידיים.

דף י"ד ע"ב

טבול יום פוסל תרומה מדאורייתא, מקרא דובא השמש וטהר, אך אינו מטמא אותה לטמאות תרומה אחרת.

אוכלים שנטמאו במשקה ראשון (כגון שנטמא משרץ) - טמאים שני מדאורייתא, ופוסלים תרומה להיות שלישי. וגזרו על אוכלים הבאים מחמת משקים שנגעו בסתם ידיים שיטמאו תרומה, גזירה משום משקים הבאים מחמת משרץ.

כלים שנטמאו במשקה הזב טמאים מדאורייתא, ומטמאים תרומה מדאורייתא, ואם נטמאו הכלים ממשקה שנטמא משרץ - מדאורייתא אינם טמאים, דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, אבל חכמים גזרו עליהם שיטמאו תרומה, משום משקה דזב.

יוסי בן יועזר איש צרידה יוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים משום ספק קברי עכו"ם, ועל כלי זכוכית, ושמועון בן שטח תיקן שיהא כותב שכל נכסיו אחראין לכתובתה, וגזרו טומאה על כלי מתכות בטומאה ישנה (יבואר להלן ט"ז:).

תקנת נטילת ידיים - שלמה המלך תיקן לקדשים, שמאי והלל גזרו אף לתרומה, ולא קיבלו מינייהו, ואתו תלמידיהו וגזרו וקיבלו. ותחילת גזירת ידיים הייתה לשרוף הקדשים ותרומה שנגעו בהם ולא רק לתלות.

שלמה המלך תיקן עירובין - שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו ואע"פ ששניהם רה"ב.

לא יעמוד ברה"י ויושיט פיו וישתה בכלי שברה"ר, וכן מרה"ר לרה"י, גזירה שמא ימשוך הכוס אליו, אלא אם כן הכניס ראשו ורובו לשם, בכרמלית - לאביי אסור, וגזרינן גזירה לגזירה בהוצאת שבת, לרבא לא גזרינן גזירה לגזירה.

השותה בעודו על הגת ולא עקרו להוציא חוצה, לרבי מאיר מותר לשתות בלא לעשר בין חמין בין צונן, דהוי שתיית עראי, לרבי אלעזר ב"צ חייב לעשר, לחכמים חמין חייב, צונן פטור מפני שמוחזיר המותר.

יציאת חייט במחט התחובה בבגדו - לר"מ פטור אבל אסור, דדרך אומנתו בכך רק לפרקים, ולרבי יהודה חייב, כיון שכך אומנתו, ושאר כל אדם פטור אבל אסור. ולרבי יהודה אסור לחייט לצאת גם בע"ש סמוך לחשיכה, ואף לדעת רבא, דחדא גזירה היא. ולאביי אסור גם לרבי מאיר, ולכל אדם, הגם דהוי רק גזירה לגזירה שמא יטלנו בידו.

יציאת זב בכיסו - לבעל ב' ראיות אורחיה הוא, דמבעי ליה לבדיקה, וחייב, לבעל ג' ראיות - בו ביום שראה ג' דלא מבעי ליה לספירה - לאו אורחיה ופטור.

אצולי טינוף - לא חשיב לענין הכשר לטומאה, לכן מים שע"ג כלי שכפה שלא ילקה הכותל אינם כפי יותן, ולהוצאת שבת - לר' זירא לא חשיב, ואביי ורבא חולקין, דשם אין צריך המים אבל בשבת הכיס חשוב לו להציל בגדיו, וסבירא ליה דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ש, דהיא מלאכה שאין צריכה לגופה, שמטלטל הכיס לא משום שצריך לגופה אלא להצילו מטינוף.

יום ד' פר ויקה"פ כ"ג אדר תש"פ

דף י"ב ע"א

יוצא אדם בתפילין ע"ש עם חשיכה, משום שחייב למשמש בכל שעה, ק"ו מצוין שאין בו אלא אזכרה אחת, וכתב 'על מצחו תמיד' שלא יסיח דעתו, הלכך מידבר דכיר להו.

חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש עם חשיכה, והלכתא רבתי היא להפרישו מאיסור שבת.

לא יפלה כליו דקתני במתני', היינו לאור הנר, שמא יטה. וכן אסור להבחין לאור הנר בין הבגדים הדומים, כגון בין בגדו לבגדו אשתו הזקינה במחוזא [שהיו הבגדים דומים, אבל של ילדות בכל מקום אין בגדיהן דומים לשל אנשים].

אין פולין ואין עושין אפיקטויזין (הקאה) ברה"ר מפני הכבוד - שלא ימאסו העוברים ושבבים.

הריגת כינה בשבת - לר"א ואבא שאול כהורג גמל וחייב, לכן כשמפלה כליו בשבת נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול גזירה שמוא יהרגם, לת"ק אסור יהרגם רק משום שבות, לכן מותר גם למלול, דלא גזרינן אטו הריגה, ולבית הלל מותר להרגם כיון דאינם פרים ורבים כאילים.

לבית שמאי אין משרדים בשבת תינוקות לארס ותינוק ללמדו ספר ואומנות, משום ממצוא חפצך. ואין מנחמים אבלים, דמצטער. ואין מבקרים חולים. ולבית הלל כל אלו מותר דחפצי שמים הם.

דף י"ב ע"ב

המבקר חולה בשבת אומר: 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא', לר"מ - 'יכולה היא שתרחם', לרבי יוסי - 'המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל', לשבנא איש ירושלים - בכניסתו אומר 'שלום', ובציאתו אומר 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ורחמיו מרובין ושבתי בשלום'.

בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת מפני שמצטער.

מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתפלתו בתוך חולי ישראל שמתוך שכוללו עם האחרים תפלתו נשמעת [וכרבי יוסי].

אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון זו, אבל הנמצא אצל חולה ששכינה עימו אינו צריך שיזדקקו למלאכי השרת להכניס תפלתו ומתפלל בארמית.

שכינה למעלה מראשותיו של חולה, והקב"ה סועד וזן את החולה, לכן הנכנס לבקר חולה לא ישב ע"ג מיטה וכסא, אלא מתעטף ויושב לפניו מאימת שכינה.

לא יקרא לאור הנר אפ"ל גבוה י' בתים, דלא פלוג. ב' בני אדם מותרים לקרוא בענין אחד. אבל לאור מדורה אפ"ל י' בני אדם אסורים, הואיל ויושבים רחוקים זה מזה.

אדם חשוב מותר לקרות [שאין רגיל להטות הנר בחול מפני חשיבותו]. אבל רבי ישמעאל בן אלישע שם עצמו כהדיוט על דברי תורה ולכן היה בכלל האיסור, אך אמר 'אני אקרא ולא אטה', וקרא וביקש להטות ואמר כמה גדולים דברי חכמים לא לקרות לאור הנר. ולרבי נתן קרא וטהה, וכתב על פנקסו שכשיבנה בהמ"ק יביא טטאת שמינה.

שמש שאינו קבוע - בנפטא מותר, ובמשחא הלכה דמותר, ופלוגתא אם מורין כן. ושמש קבוע - במשחא אסור, ובנפטא תרי לישני בגמרא.

יום ה' פר ויקה"פ כ"ד אדר תש"פ

דף י"ג ע"א

חזן מסדר ראשי פרשיותיו לאור הנר, ותשב"ר קורין לאור הנר, שאימת רבם עליהם.

לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, אבל לא שנינו לא יאכל הטהור עם הטמאה, מפני שכולם היו אוכלים חוליהן בטהרה, ויש לראות מכך עד היכן פוצה טהרה בישראל.